

Enerji Krizi Dosyası-IV: CIS ülkeleri Avrupa'ya alternatif enerji rotası mı?

Petrol ve Doğal Gaz Uzmanı Dr. Zeynep Elif Yıldız, Rusya-Ukrayna Savaşı ile derinleşen enerji krizinde Avrupa'ya alternatif rota olarak öne çıkan Bağımsız Devletler Topluluğu'nun (CIS) yıllık petrol ve doğal gaz üretiminin Avrupa'ya yetecek rezerve ulaşması durumunda bile bu ülkelerin Rusya'nın karşısında bir tutumda bulunmayacaklarına, anlaşma yapmayacaklarına işaret etti.

- [İLKNUR YAĞUMLI](#)

- 19.08.2022 09:14;

İlknur Yağumli

ANKARA- Jeolojik Araştırmalar Derneği II. Başkanı Petrol ve Doğal Gaz Uzmanı Dr. Zeynep Elif Yıldız, Rusya-Ukrayna Savaşı ile derinleşen enerji krizinde Avrupa'ya alternatif rota olarak öne çıkan Bağımsız Devletler Topluluğu'nun (CIS) Rusya'ya karşı hareket etmeyeceklerini belirterek, "Azerbaycan, Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan, Avrupa'nın yıllık petrol ve doğal gaz ihtiyacını karşılayabilecek miktarda rezerve sahip olsa dahi Rusya'ya rağmen Avrupa'nın ihtiyacını karşılamak için ortaya atılmayacaklardır" dedi. Enerji güvenliği kaygısıyla Hindistan'ın, yakın coğrafyasında Türkmen, Azeri ya da Kazak gazına yönelebileceğini anlatan Yıldız, "Ancak bu alternatif tedarik rotaları ne Hindistan'ın elini fiyat anlamında rahatlatır ne de Çin'in ya da uzak coğrafyadaki başka bir ülkenin. Fiyat artışlarındaki bu hızlı yükseliş aslında enerji güvenliği konusunda tekrar bir düşünmek gerektiğini gösterdi" ifadelerini kullandı.

Dr. Yıldız, CIS ülkeleri ile Çin'in enerji krizindeki rolünü GAZETE DURUM'a şöyle değerlendirdi:

Dünyanın, başta enerji olmak üzere krizler sürecinden geçtiği söylenebilir mi?

Enerji güvenliği geçtiğimiz son yirmi yıl süresince özellikle iklim değişikliğinin yaratmış olduğu travmalar ve yakın gelecekte iklim değişikliğinin yaratması muhtemel büyük göç dalgası ve gıda yetersizliği kriz konuları içerisinde kaybolup gitmiştir. Oysa ki iklim değişikliği ne kadar önemli ise ve bu değişikliğin yaratacağı göç ve gıda arz eksikliği ne kadar önemli ise enerji güvenliği de hepsinden önemlidir. Enerji güvenliği son yıllarda enerji bağımsızlığı ile karıştırılmış ve çevreci politikalar ile önemsizleştirilmiştir. Rusya-Ukrayna Savaşı beklenen bir savaş mıydı bilemiyorum ama tüm dünyanın hazırlıksız yakalandığı çok aşıkar. Bu nedenle enerji krizi konusu büyük resme bakmayı gerektirmektedir.

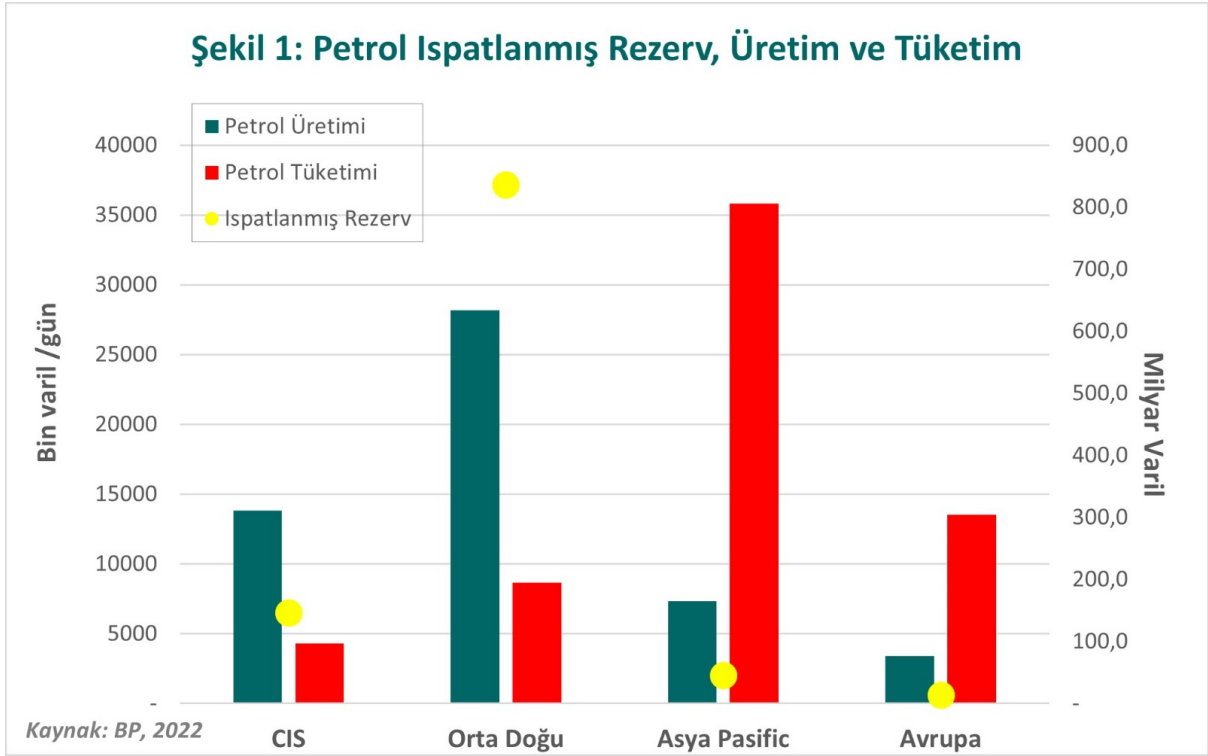
BP'nin 2021 verilerine göre, dünyadaki toplam doğal gaz rezervi 188,1 trilyon metreküp. Bölgesel sınıflandırmada ilk sırada yine Orta Doğu gelirken (yüzde 40,3), ikinci sırada yüzde 30,1 ile Bağımsız Devletler Topluluğu (CIS) üyesi ülkelerin oluşturduğu bölge yer almakta. CIS ülkeleri ve Çin'de enerji rezervleri ne durumda? Küresel petrol arzı ve doğal gaz üretiminin yaklaşık ne kadarını Çin ve CIS ülkeleri karşılamaktadır?

Dünya rezerv dağılımında gerek petrolde gerekse doğal gazda açık ara Orta Doğu bölgesi öndedir. Doğal gaz rezervlerinin yüzde 40'ına petrol rezervlerinin ise

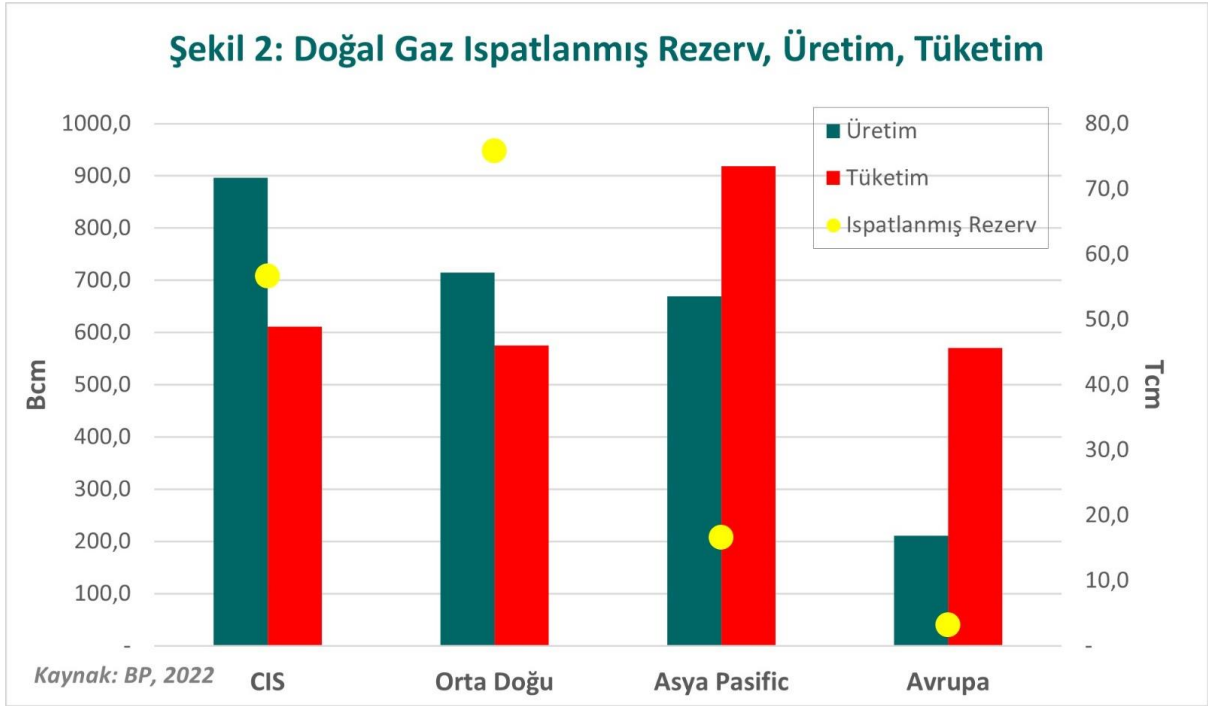
yüzde 48'ine Orta Doğu sahiptir. Zaten Orta Doğu'da suların hiç durulmamasının nedeni de budur. Gelelim Bağımsız Devletler Topluluğu, Rusya ve Çin'e. Çin kendi topraklarında dünya petrol rezervlerinin yüzde 1,5'una ve doğal gazda dünya rezervlerinin yüzde 4,5'una sahiptir. Rusya, büyük toprakları ile hem Avrupa kıtasında hem de Asya kıtasında rezervlere sahip bir ülke olarak dünya petrol rezervlerinin yüzde 6,2'sine ve dünya doğal gaz rezervlerinin yüzde 20'sine tek başına sahiptir. Bağımsız Devletler Topluluğu dediğimiz CIS ülkeleri (Azerbaycan, Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan'ı sayabiliriz) petrolde dünya rezervlerinin yüzde 2,1'ini ve doğal gaz rezervlerinin yüzde 10,1'ine sahiptirler. Bu demek oluyor ki Rusya'nın kendi toprakları dışında hemen elinin altında direkt kontrol edebildiği ekstra petrolde yüzde 2,1 ve doğal gazda yüzde 10,1 rezerv mevcut. Bunun yanında kendi ülke sınırları dışında sahip olduğu rezervlere Orta Doğu ve Doğu Akdeniz'de kendi petrol şirketleri vasıtası ile satın aldığı rezervleri de eklemek gereklidir. Rusya sadece Gazprom vasıtası ile toplam 16,7 milyar varil petrol eşdeğeri rezervi kontrol etmektedir. İrili ufaklı diğer petrol şirketlerinin de mevcut olduğu akılda tutulmalıdır.

Rezerv satın almak nasıl oluyor?

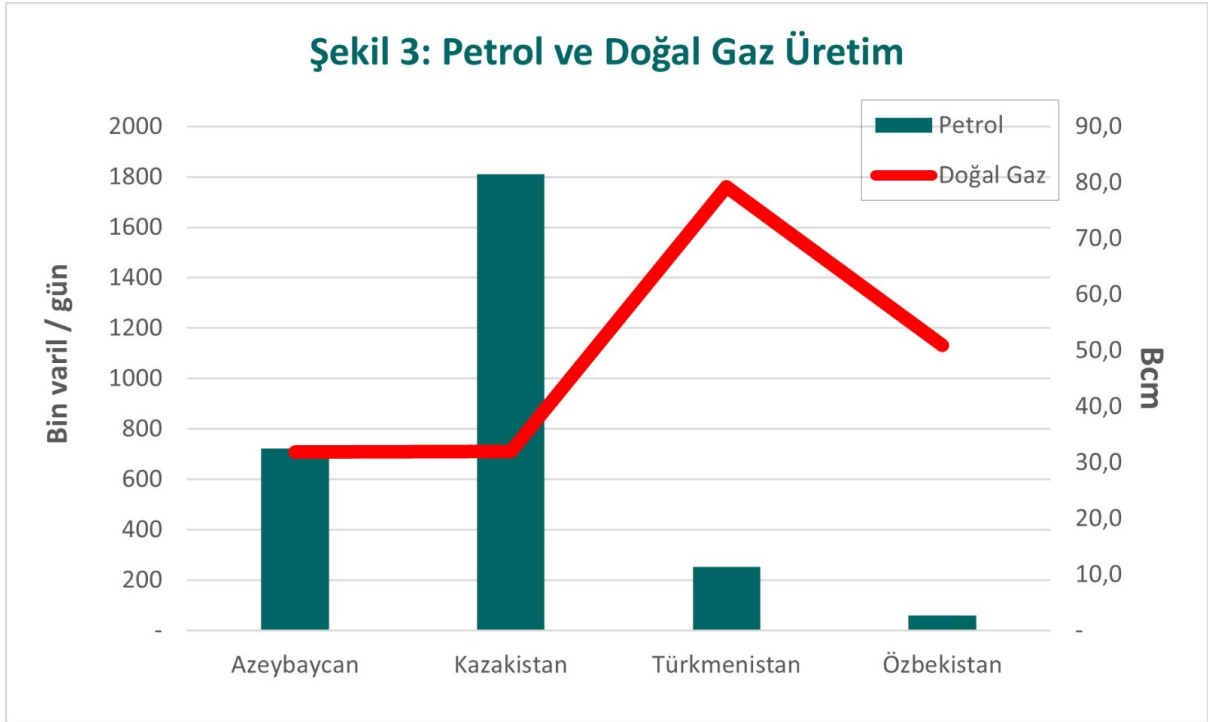
Şöyle ki tıpkı BP, Shell, Chevron, Exxon, Total gibi petrol şirketlerinin kendi ülkeleri dışında yürüttükleri arama üretim faaliyetleri ile birlikte gerek arama yöntemi ile gerekse üretim sahası satın almak yöntemi ile kendi bünyelerine rezerv eklemektedirler. Örnek Fransa'nın petrol şirketi olan Total, Fransa'da hiç petrol ve doğal gaz olmamasına rağmen toplam 11,8 milyar varil petrol eşdeğeri rezerve sahiptir. Ya da Amerika Birleşik Devletleri 12,6 Tcm doğal gaz ve 68,8 milyar varil petrol rezervine sahip olmasına rağmen sadece Exxon şirketi toplam 18,8 (yurt içi yurt dışı toplam) milyar petrol eşdeğeri rezerve sahiptir.

Gelelim Çin faktörüne. Hepimizin bildiği gibi Çin gerek nüfusunun kalabalık olması gerekse artan sanayileşme ile birlikte daha fazla enerjiye ihtiyaç duyması nedeni ile aslında son 15-20 yıldır, belki daha fazla, dünyayı düşündüren önemli bir konu haline gelmiştir. Çin'in kendi topraklarında 26 milyar varil petrol ve 8,4 Tcm doğal gaz rezervi bulunmaktadır. Bu ülkenin giderek güçlenen kendi petrol şirketleri SINOPEC ve CNPC toplam 5,4 milyar varil petrol eşdeğeri rezerve sahiptir. Zaten Fortune Global 500 listesine bakacak olursak 2011 yılından beri her iki şirket de ilk 10 sırada yer almaktadır ve son yıllarda ilk 5'e girmeye başlamışlardır. Çin, dışarı açılma ve ekonomisini büyütme ve gelişme kararı aldıktan sonra, bunu enerji olmadan yapamayacağının farkında olan bir ülke olarak ilk önce enerjisini güvence altına almaya çalışmış ve bu iki şirketi vasıtası ile yurt dışında sürekli arama üretim ameliyesi ile rezerv sahibi olma yoluna giderek elinden geldiğinin fazlası ile petrol ve doğal gaz sahibi olmaya çalışmıştır. Çin'e, çok uzak bölgeler olan Irak'ta bile irili ufaklı sahalarda arama üretim yapmaya başlamıştır. Afrika'da da önemli rezervlere sahiptir. Çin, 2021 yılında günlük 11 milyon varil petrol ve yıllık 53,2 milyar metreküp doğal gaz ve 109,5 milyar metreküp LNG ithal etmiştir. Avrupa ise günlük 9,4 milyon varil petrol ve yıllık 369,1 milyar metreküp doğal gaz ve 108,2 milyar metreküp LNG ithal etmiştir.

Bağımsız Devletler Topluluğu ülkelerinden Azerbaycan, Türkmenistan ve Kazakistan önemli birer doğal gaz ülkesidirler. Bu üç ülke günlük 2,8 milyon varil petrol ve yıllık 143 Bcm doğal gaz üretmektedirler. Doğal gazda Özbekistan'ı eklersek toplam üretim yıllık 194 Bcm olmaktadır. Avrupa, geçtiğimiz yıl günlük 2,5 milyon varil petrol ve yıllık 142 Bcm doğal gaz Rusya'dan satın almıştır. Başka bir deyişle bu üç ülke Avrupa'nın Rusya'dan sağladığı petrol ve doğal gazı Avrupa'ya sağlayabilecek durumdadır. Ancak Rusya'ya rağmen kendi başlarına bunu yapabilirler mi? Çok mümkün görünmüyor.

Anlatmak istediğim petrol ve doğal gaz stratejik rezervler ve onları başka yerde üretilip getirip kendi ülkenizde kullanabilirsiniz. Bu nedenle de enerji güvenliği konusunun tek aktörleridir. Yani her ne kadar Bağımsız Devletler Topluluğu, Avrupa'nın yıllık petrol ve doğal gaz ihtiyacını karşılayabilecek miktarda rezerve sahip olsa dahi ve diyelim ki tüm boru hatları yapımı, yatırımları hazır olsa dahi Rusya'ya rağmen Avrupa'nın ihtiyacını karşılamak için ortaya atılmayacaklardır. Nitekim de "Henüz biz karşılarız" dememişlerdir. Bunun yanında Rusya-Ukrayna Savaşı Çin'in enerjiye ulaşımını daha öncesine göre kolaylaştırmıştır. Çünkü, Rusya sadece yurt içinde ve yurt dışında Rusya topraklarından çok uzakta rezervlere sahip olmasının yanında, ülkenin bulunduğu coğrafya açısından düşünüldüğünde kapladığı geniş topraklar onu Çin'in ihtiyacını karşılamak için de uygun bir ülke konumuna getirmektedir. Avrupa Birliği eğer Rus gazını -kendi istekleri- doğrultusunda almaktan vazgeçse bile Çin almaya isteklidir.

Rusya, Ukrayna Savaşı'nın ardından Avrupa'ya gönderemediği petrolü ve ambargolar sonrasında Rus doğal gazını ağırlıklı olarak Çin ve Hindistan piyasalarına yönlendirdi. Mevcut durumda Hindistan 800 bin, Çin ise 1 milyon varil Rus petrolü ithal ediyor. Yaşanan enerji krizine kadar, söz konusu iki piyasanın bu kadar yüksek miktarlarda Rus petrolü aldığı daha önce görüldü mü?

Hali hazırda büyümekte kararlı Çin ve büyümek isteyen bir Hindistan mevcut. Çevre baskılarından kaynaklanan popülist söylemler ve ayrıca üzerine Rusya'ya Ukrayna Savaşı nedeni ile ambargo uygulama isteği, Çin ve arkasından gelen Hindistan'ın enerjiye ulaşımını kolaylaştırdı. Petrol ve doğal gaz her zaman akacak bir yön bulur. Çin, yıllardan beri gelişmiş dünyanın enerjiye ulaşımında bir tehdit olarak görülmüştü. Şimdi ise gerek çevre politikaları, gerekse ambargo isteği ile Avrupa'nın almayı düşünmediği bir mala ne zamandır istekli bir alıcı var. Dolayısı ile Rusya, zaten Çin'in talebini ve Avrupa'nın bu konuda gerek yeşil enerji politikaları gerekse enerji güvenliği konusunda stratejisinin yeterli olmadığını bildiği için çok da umursamadı. Hele ki petrolü istediğiniz pazara yönlendirmek, boru hattı ya da LNG tesisi gerektiren doğal gazdan çok daha kolay ve zahmetsiz.

Avrupa'nın Rusya'ya yaptırımlarından beklenen sonuç çıkar mı?

Rusya-Ukrayna Savaşı başladığında Rusya'ya yaptırım uygulanmasının zor olduğu apaçık ortadaydı. Küreselleşme ile birlikte önemli birçok şirketin, Rusya'ya yatırımı olduğu gibi Rus şirketlerinin de başka ülkelerde yatırımları mevcut. Örnek olarak söylemek gerekirse BP, Equinor, Shell, Total gibi Avrupalı petrol şirketlerinin Rusya'da arama üretim yatırımları olduğu gibi Exxon şirketinin de Rusya'da arama üretim yatırımı mevcuttur. Bunun yanında Rus petrol şirketi Rosneft, 2006 yılında Londra Borsasına kote olmuştur, Rusya, Almanya'daki bazı yer altı doğal gaz depolarını satın almıştır. Alman petrol şirketi Wintershall ise Rusya'da doğal gaz üretimi yapmaktadır. Dolayısı ile Rusya petrol satışlarını Çin'e yapmaya devam ettiğinde de bu rezervlere sahip Avrupalı ve Amerikalı şirketler para kazanmaya devam etmektedir. Tüm bu iç içe girmiş ticari ilişkiler net tavır takınılmasını engellemektedir.

Önümüzdeki süreçte şöyle bir durum oluşacak: Avrupa için COVID sonrası bir de Ukrayna krizi ile tetiklenen enflasyon, Rusya'nın kış için sakladığı doğal gaz piyonunu ileri sürmesi neticesinde beklenen bir resesyon mevcut. Buna ek olarak artan doğal gaz ve petrol fiyatları, Avrupa'da özellikle enerji yoksulu sayısını artırarak sosyolojik bir durum da oluşturacaktır. Bu resesyon ile birlikte sürekli petrol ve doğal gaz fiyatlarının düşeceği konuşuluyor. Son günlerde Çin'de de bir resesyon beklentisi konuşulmaya başlandı. Ancak Çin'deki durumun bu olacağı konusunda çok emin değilim. Almanya'nın, Rusya gazı keserse üç ay gibi bir sürede gamsız kalacağı konuşuluyor ve bu gerçekleşirse üretimi sanayisi çok büyük darbe alır. Bazen kendi kendime acaba Rusya'nın esas amacı Ukrayna'yı

ele geçirmek değil de Almanya ekonomisini çökertmek mi diye sormadan geçemiyorum. Bu süre zarfında stratejik enerji ham maddeleri olan petrol ve doğal gaz Çin'e yol alacak ve bu sayede Çin üretim artışı ile pazar payını arttıracaktır.

Rusya'nın AB'nin çekmiş olduğu petrol ve doğal gaz talebini Çin ve Hindistan'da bulması ve bu kapsamda ekonomik olarak gücünü koruması mümkün mü?

Rusya'nın eli kendi lehine çok güçlü. Avrupa ile iç içe geçmiş ticari ilişkiler ve Avrupa'nın uzun zamandır enerji güvenliği konusunu enerji bağımsızlığı ile karıştırmaması, etkin ama sonuç getirmeyen çevre politikaları neticesinde hem fosil yakıtlardan hem de nükleerden çıkma çabası, Avrupa'nın bu noktaya gelmesine neden oldu. Yakın geçmişte Avrupa eğer doğal gaz tedarikini çeşitlendirseydi bu kadar kötü yakalanmayacaktı. Doğu Akdeniz ve Irak gazlarının Türkiye üzerinden Avrupa'ya gitmesi, Avrupa için çok önemliydi ancak değerlendiremedi. Burada Güney Kıbrıs Rum kesiminin boru hatlarını kendi üzerinden Yunanistan'a göndermek istemesi projeyi uygulanabilir olmaktan alıkoydu. Avrupa Birliği ise söz konusu gazların Türkiye üzerinden Avrupa'ya gitmesini Türkiye'nin eli güçlenmesin diye istemedi. Bunun yanında Rusya'nın, Doğu Akdeniz ve Irak gazlarının pazar bulamaması için bölgede yaptığı hamleler Avrupa Birliği'nin rasyonel olmayan çevre politikaları nedeni ile gözünden kaçmıştır. Dolayısı ile tüm bu ahvali dikkate alırsak Rusya'nın petrol ve doğal gazını pazarlamakta bir sıkıntısı gözükmemektedir. Çin ve Hindistan, Avrupa'ya satılan tüm petrol ve doğal gazdan daha fazlasını almaya isteklidir. Bana göre Çin'in ihtimal resesyonu bile Rusya açısından bir pazar sorunu yaratmamaktadır.

Rus doğal gazına bağımlılığı azaltmak için alınabilecek önlemler arasında akıllara ilk olarak Bağımsız Devletler Topluluğu geliyor. Bu ülkelerin kapsamlı enerji stratejileri var mı, enerji krizini fırsata çevirip pazarı genişletebilirler mi?

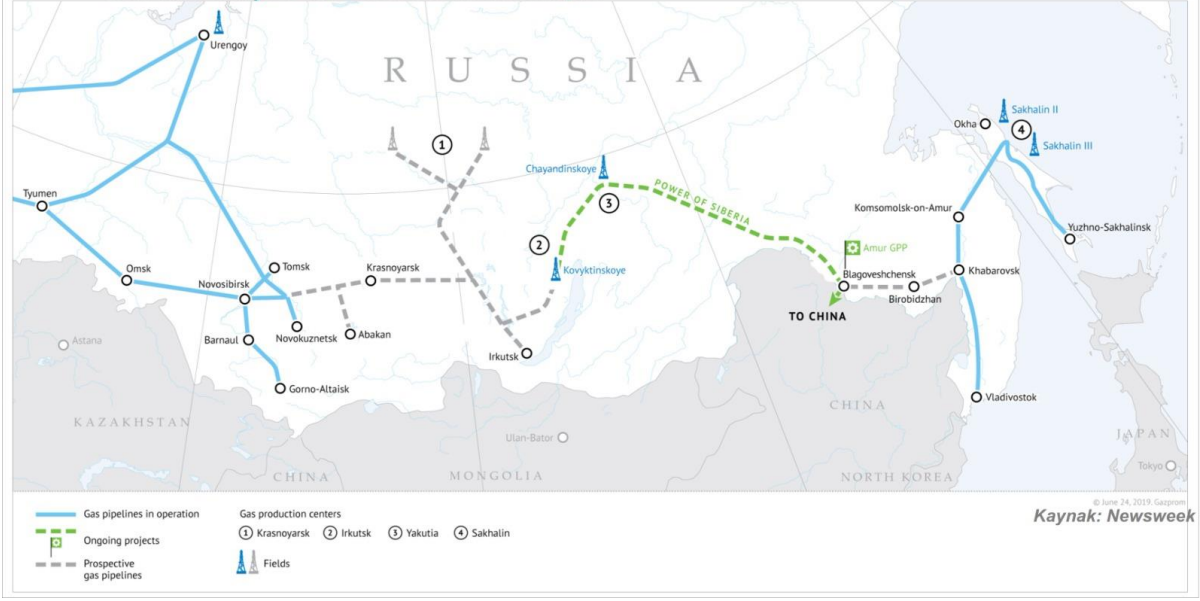
Bağımsız Devletler Topluluğu her ne kadar bağımsız olsalar da hepsi eski SSCB'den ayrılmış ve henüz kendi ayakları üstünde bağımsız politikalar çizebilen ülkeler değillerdir. Dikkat ederseniz Rusya'nın içinde olduğu hiçbir konuda ne fikir beyan ederler ne de aksiyon alırlar. Rusya, tüm gazını Hindistan ve Çin'e satsa bile, ayrıca ekonomik güç olan Çin tüm ihtiyacını Rusya'dan tedarik etse bile ki matematik olarak bu zor, hali hazırda Çin'in ihtiyacını karşılayacak özellikle de

doğal gazda alt yapı eksikliği mevcuttur. Geçen günlerde kendi aralarında Rusya'nın Çin'e gönderdiği boru hattı gazında artış konularını konuştular ve mutabakata vardılar. Ancak bu önemli bir yatırım gerektirdiği gibi önemli bir zaman da gerektirmektedir. Ayrıca, Rusya Çin boru hattının 38 milyar metreküp doğal gaz taşınması ve 2025 yılında tamamlanması öngörülmüş ve 2014 yılında 30 yıllık bir anlaşma yapılmıştır. Milyarlarca dolarlık proje dünyanın en büyük inşaat projesi olarak kabul edilmiş ve eksi 62 derece soğuğa dayanacak şekilde 3 bin kilometredir. Yani Rusya Ukrayna krizinden çok önce zaten Çin, Rusya'nın müşterisi olmuştur. Geçtiğimiz şubat ayında ikinci bir anlaşma imzalayarak ek 10 milyar metreküp doğal gazı Rusya'nın Doğu Sibirya bölgesindeki gaz sahalarından Çin'e tedarik edileceği belirtilmiştir.

Eğer Ukrayna ile savaşta olmasaydı Rusya, doğal gazını Avrupa'ya göndermeye Çin boru hattı hazır olunca da devam edecek miydi?

Tabii burada şöyle bir cevap olabilir, Avrupa'ya giden boru hattını besleyen doğal gaz sahaları ile Çin'e gidecek boru hattını besleyen doğal gaz sahaları aynı sahalar değiller. Dolayısıyla Bağımsız Devletler Topluluğu daha sonraki dönemlerde bu sisteme girer mi onu zaman gösterecek ancak Çin 2014 yılından beri Rusya'nın müşterisi olmak için hevesli. Çin'e gidecek boru hattını besleyen sahalardan birisi de Sakhalin sahası (Şekil 4). Bence buradaki soru bu sahanın gazı Japonya ve Çin arasında paylaşım problemi yaratır mı? Japonya, adasına bu kadar yakın bu saha acaba Japonya'nın enerji güvenliğine katkı sağlar mı? Ve Çin ile ilişkilerini nasıl etkiler? Rusya daha sonra ki dönemde Çin ve Japonya arasında bir gerginlik, çıkar çatışması yada paylaşım sorunu yaratır mı?

Şekil 4: Krasnoyarsk, Irkutsk, Yakutia ve Sakhalin sahalarının gazını Çine taşıyacak Rusya-Çin doğal gaz boru hattı Sibiya Gücü olarak isimlendirilmiştir.

Çin hali hazırda Rusya'nın da etkisi ile başlatılan Türkmenistan-Çin Boru Hattı Projesi'yle Türkmenistan'dan 30 milyar metreküp doğal gaz tedarik ediyor. Rusya, AB'ye ihracatının azalması ile pazarı Asya'ya kaydırma çabasına girerken Türkmenistan'ın Çin'e doğal gaz satmasından rahatsız olur mu?

Ne Türkmenistan ne de diğer Bağımsız Devletler Topluluğu Rusya'ya rağmen bir anlaşma yapar. Hali hazırda Türkmenistan'ın Çin'e gönderdiği 30 milyar metreküp doğal gaz yaklaşık 192 milyon varil petrol eşdeğeridir. Bu Çin için küçük bir rakam. Ayrıca bu senenin şubat ayında Rusya ve Çin arasında yeni bir doğal gaz boru hattı anlaşması imzalandı. Bu anlaşma ile ilgili Türkmenistan hiçbir beyanda bulunmadı ve kendi kapasitesini artırma çağrısı yapmadı.

Rusya'nın krizin etkisiyle Hindistan'a ihraç ettiği gazın fiyatını artırması, Hindistan'ı alternatif kaynaklara yönlendirir mi? Örneğin, Kazak, Türkmen ve Azerbaycan petrolü Özbek ve Kazak gazı için anlaşma yapması hem kendisi için hem de bölge ekonomisi için iyi bir fırsat yaratır mı?

Alternatif kaynakların da fiyatı artıyor. Rusya krizi ile hem Rus gazının hem de diğer ülkelerin gaz ve LNG'lerinin fiyatı artıyor. Şu gelinen noktada kimse alternatif gazı ucuza alacağını hayalini kurmasın. Kazakistan, Türkmenistan, Azerbaycan Özbekistan zaten kendi doğal gaz ve petrollerini hali hazırda satıyorlar. Rusya krizi ile birlikte yeni bir pazar oluşmadı, sadece ülkeler

unuttukları enerji güvenliği konusu için panik halde, petrol ve doğal gaz tedarik etmeye başladılar. Petrol ve doğal gaz sadece Avrupa'da tüketilen ve Rusya tarafından tedarik edilen maddeler değildir. Petrol zaten başlı başına bir emtia. Petrol sadece kullanılan bir ham madde değil, bilakis dolar gibi, altın gibi petrol alınıp satılan bir yatırım aracıdır. Ayrıca dünyada özellikle çevre politikaları ve 2014'te yaşanan ve 2015-2016 gibi devam eden petrol fiyatı krizi nedeni ile petrol arama üretim yatırımları durdu. Arama üretim sektöründe bugün yapılmayan yatırım hemen yarın kendisini göstermez ancak 10-15 yıl sonra kendisini gösterir. Nitekim de böyle oldu. 2014'ten beri yatırımlar durduğu için arz kısmında azalma yaşanmaya başlandı. Sahalar yaşlandı ve üretim kapasiteleri geriledi. Zaten Rusya Ukrayna krizi olmasaydı da petrol fiyatları arz eksikliği nedeni ile yükselecekti. Bu kriz bunu hızlandırdı. Şu an kimse bunu konuşmuyor. Rusya Ukrayna krizinin fiyat üzerindeki etkisinin yanında daha önemli bir konuyu konuşmamız gerekiyor. Enerji güvenliği. Hindistan yakın coğrafyasına yönelebilir ve Türkmen ya da Azeri ya da Kazak gazını almak isteyebilir. Ancak bu alternatif tedarik rotaları ne Hindistan'ın elini fiyat anlamında rahatlatır ne de Çin'in ya da uzak coğrafyadaki başka bir ülkenin. Fiyat artışlarındaki bu hızlı yükseliş aslında enerji güvenliği konusunda tekrar bir düşünmek gerektiğini gösterdi. Artık dünyada kimse bağımsız ticaret yapamıyor. Hele ki stratejik hammadde olan petrol ve doğal gazda. İş bu noktaya gelmeden Avrupa, Hindistan, Türkiye veya diğer enerjisi dışa bağımlı ülkeler kaynak çeşitliliğini yapmak zorundaydı. Doğal gaz ise Avrupa için hayati önem taşıyor. Özellikle Almanya'da koalisyondaki Yeşiller Partisi şu an ne düşünüyor çok merak ediyorum. Çünkü yaptıkları romantik çevre politikaları ile Almanya sanayisi ağır darbe alacaktır. Kaldı ki bu zaten bence Rusya'nın hesapladığı bir parametreydi. Ayrıca, bu kış artık bir çok Avrupa ülkesinde bile enerji yoksulluğunu konuşuyor olacağız.

Türkmenistan ve Özbekistan başta olmak üzere Orta Asya'dan Türkiye'ye Türkiye'den Avrupa'ya uzanan bir enerji koridoru mümkün mü?

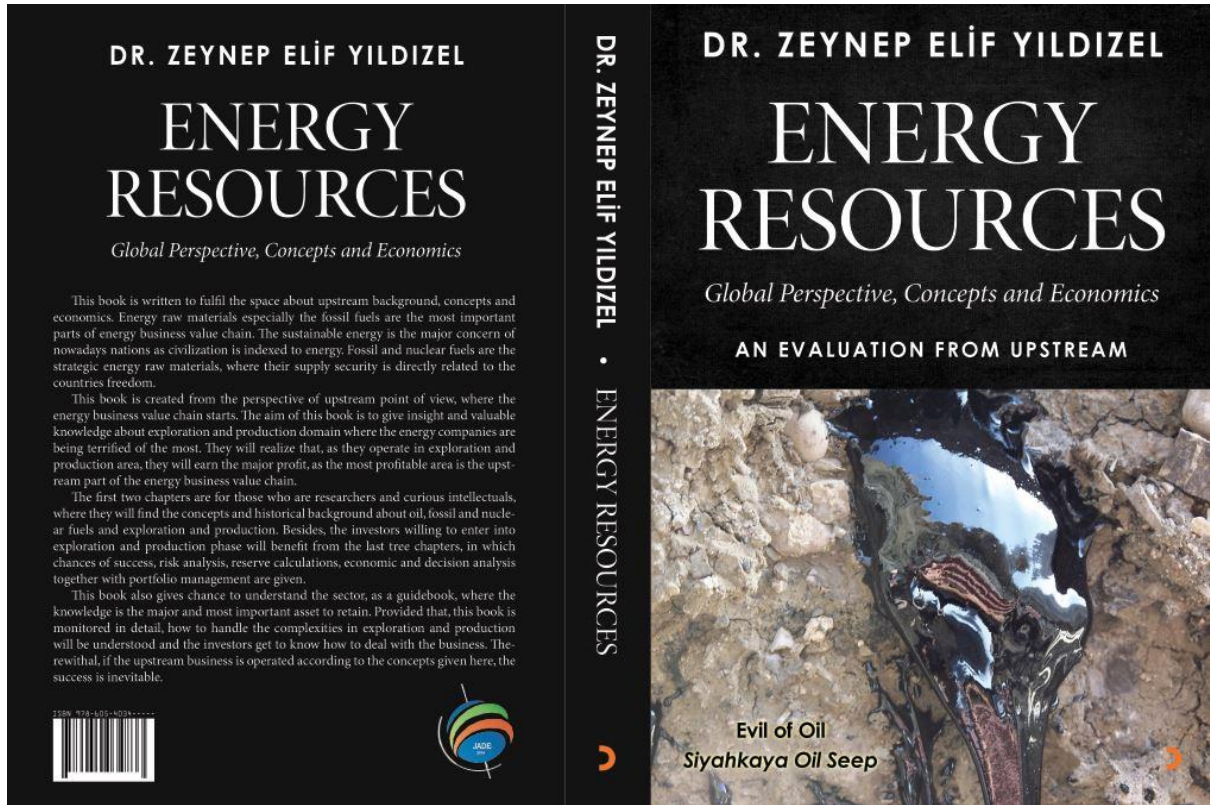
2010'larda hatırlarsanız ülkemizde enerjide "hub" (enerji merkezi) olma söylemleri vardı. Konuya hakim ya da değil herkes bu konuyu konuşuyordu. Enerji merkezi olmamız bizim için olduğu kadar Avrupa içinde önemliydi. Ancak, Avrupa Birliği'nin duygusal dayanımları, rasyonel çıkarlarının önüne geçti. 21. yüzyıl gereği rasyonel düşünce gereği Azerbaycan, Türkmenistan, İran'dan gelecek bir koridor ile Doğu Akdeniz ve Irak ve diğer Arap ülkelerinden gelebilecek bir gaz koridorunun Türkiye'de birleşmesi ve Türkiye'nin enerji koridoru olması

gerekliydi ancak Avrupa buna karşı çıktı. Onlara, Ukrayna ve Belarus üzerinden ve Rusya'dan kuzey denizin gelen doğal gaz daha uygun bir politikaymış gibi geldi. Hatta o kadar ki Kuzey Afrika'dan giden doğal gaza bile o kadar önem vermediler. Geline noktada ne oranda pişmanlar ve geleceği nasıl kurtaracaklar bence hala kafalarında netleşmedi. Bana göre rasyonel olan Türkiye'nin bir doğal gaz enerji merkezi olması ve Avrupa'ya arz çeşitliliğinin burada sağlanmasıdır. Bu aynı zamanda Türkiye için de önemlidir. Şu an biz de enerjide Rusya'ya çok bağımlıyız. Doğal gazda Rusya'nın en iyi ilk üç müşterisi olmamızın yanında bir de nükleer santralimizi de Rusya'ya bağladık. Bizim için de bence bağımlılık eşik noktası çok önceden aşılmıştır. Enerji krizi ya da enerji güvenliği büyük resme bakmadan, popüler politikalar ile ve sadece kapitalist sistemin ekonomik çıkarları ile değerlendirilemez. Nitekim Avrupa, yeşil enerji, iklim krizi, enerji dönüşümü konularında dolaşırken, enerji güvenliği konusunu es geçmiştir. Ancak tarih bu şekilde atılmış yanlış kararlar ile doludur ve bu kararlar ülkelerin ekonomilerini önemli ölçüde etkiler ve kimi zamanda geri dönmeyecek hasarlar bırakırlar.

Fotoğraf: Dr. Zeynep Elif Yıldız

Dr. Yıldız'ın Energy Resources adlı kitabı:

This book is written to fulfil the space about upstream background, concepts and economics. Energy raw materials especially the fossil fuels are the most important parts of energy business value chain. The sustainable energy is the major concern of nowadays nations as civilization is indexed to energy. Fossil and nuclear fuels are the strategic energy raw materials, where their supply security is directly related to the countries freedom.

The first two chapters are for those who are researchers and curious intellectuals, where they will find the concepts and historical background about oil, fossil and nuclear fuels and exploration and production. Besides, the investors willing to enter into exploration and production phase will benefit from the last tree chapters, in which chances of success, risk analysis, reserve calculations, economic and decision analysis together with portfolio management are given.

This book also gives chance to understand the sector, as a guidebook, where the knowledge is the major and most important asset to retain. Provided that, this book is monitored in detail, how to handle the complexities in exploration and production will be understood and the investors get to know how to deal with the business. Therewithal, if the upstream business is operated according to the concepts given here, the success is inevitable.